

ISSN 2524-2369 (Print)

ISSN 2524-2377 (Online)

УДК 821.161.3.091

DOI: 10.29235/2524-2369-2018-63-2-228-233

Паступіў у рэдакцыю 17.05.2017

Received 17.05.2017

М. У. Мікуліч

*Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі,
Мінск, Беларусь*

НОВЫ НАПРАМАК У БЕЛАРУСКІМ ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВЕ

Анотацыя. Обосновывается перспективность исследования белорусской литературы в ее связях и взаимодействии с другими национальными литературами Европы. Отмечается, что, изучая художественные произведения на основе их сопоставительно-познавательного анализа, компаративистика как никакая иная дисциплина, с одной стороны, прослеживает общие тренды развития словесного искусства, а с другой – выявляет самобытные, специфические черты и характеристики историко-литературного процесса. Автор раскрывает характерные особенности сложного научного проекта «Белорусско-европейские литературные взаимосвязи и имагология: мифы, стереотипы, реальность», который выполняется в рамках Государственной программы научных исследований «Экономика и гуманитарное развитие белорусского общества» (2016–2020). Подчеркивается новаторский характер научно-исследовательских поисков сотрудников отдела взаимосвязей литератур Центра исследований белорусской культуры, языка и литературы НАН Беларуси. В рамках проекта впервые в литературоведении осуществляется изучение специфики формирования и эволюции образов Испании и испанцев, воплощенных в творчестве белорусских писателей, ведется анализ присутствия в белорусской литературе XX в. идейно-тематических и художественно-образных компонентов, связанных с украинскими национально-культурными реалиями, исследуются образы исторических личностей в восточнославянской прозе начала XXI в., анализируется феномен русских и белорусских этностереотипов, выявленных в творчестве современных русскоязычных поэтов Беларуси. Исследование также предполагает изучение компонентов “своего” и “чужого” в современной белорусской и английской поэзии, анализ эволюции перевода классической и современной польской поэзии на белорусский язык, выявление этапов развития версификационных предпочтений переводчиков в польских поэтических произведениях, которые имеют белорусскоязычные переводы и др.

Ключевые слова: сравнительно-типологический, имагология, творческая индивидуальность, влияние, национальное сознание, менталитет, специфика, литературный процесс

Для цитирования. Мікуліч, М. У. Новы напрамак у беларускім літаратуразнаўстве / М. У. Мікуліч // Вес. Нац. акад. навук Беларусі. Сер. гуманіт. навук. – 2018. – Т. 63, № 2. – С. 228–233. DOI: 10.29235/2524-2369-2018-63-2-228-233

M. U. Mikulich

Belarusian Culture, Language and Literature Research Centre, National Academy of Sciences of Belarus, Minsk, Belarus

NEW DIRECTION IN BELARUSIAN LITERARY CRITICISM

Abstract. The prospects of literature research in its connections and interaction with other national literatures are substantiated. The comparative studies, which investigate the art works on the basis of their comparative and cognitive analysis, like no other discipline, on the one hand, trace the general trends in the development of the verbal art, and on the other, reveal the distinctive, specific features and characteristics of the historical literary process. The author reveals the characteristic features of the complex scientific project “Belarusian-European Literary Interrelations and Imagology: Myths, Stereotypes, Reality”, which is carried out within the State Program of Scientific Research “Economy and Humanitarian Development of the Belarusian Society” (2016–2020). The innovative character of the researchers of the Department of Literature Interrelations of the Center for Belarusian Culture, Language and Literature Studies of the National Academy of Sciences of Belarus is underlined. Within the project, for the first time in literary studies, the specific features of the formation and evolution of the images of Spain and the Spaniards, embodied in the works of Belarusian writers, are being studied. The analysis of the presence of the ideological, thematic, artistic and figurative components associated with Ukrainian national and cultural realities in the Belarusian literature of the 20th century, is being conducted. The images of historical personalities in the Eastern Slavonic prose of the beginning of the 21st century as well as the phenomenon of Russian and Belarusian ethnostereotypes, which are revealed in the works of the contemporary Russian-speaking poets of Belarus, are being analyzed. The work also involves the investigation of the components of “one’s own” and “another’s” in the contemporary Belarusian and English poetry, the analysis of the evolution of classical and modern Polish poetry translation into the Belarusian language, revealing the stages in the development of translators’ preferences in the Belarusian-language variants, etc.

Keywords: comparative, typological, Imagology, creative individuality, influence, national consciousness, mentality, specificity, literary process

For citation. Mikulich M. U. New direction in Belarusian literary criticism. *Vestsi Natsyional’nai akademii navuk Belarusi. Seryia humanitarnykh navuk = Proceedings of the National Academy of Sciences of Belarus. Humanitarian Series*, 2018, vol. 63, no. 2, pp. 228–233 (in Belarusian). DOI: 10.29235/2524-2369-2018-63-2-228-233

Адным з самых актуальных і прадукцыйных напрамкаў развіцця сучаснага літаратуразнаўства з’яўляецца вывучэнне літаратуры ў яе сувязях і ўзаемадзеянні з іншымі нацыянальнымі літаратурамі. Яно дыктуецца комплексам як уласна гісторыка-культурных фактараў, так і сацыяльна-эканамічных, а таксама ідэйна-палітычных абставін і акалічнасцей. Вывучэнне міжлітаратурных сувязей і міжлітаратурнага ўзаемадзеяння грунтуецца на параўнанні, выяўленні падабенстваў і адрозненняў літаратурных з’яў і працэсаў, а гэта значыць – на ўстанаўленні і апісанні іх сапраўднага зместу, індывідуальнай сутнасці, своеадметнасці і непаўторнасці. Падобнае даследаванне сёння знаходзіцца ў рэчышчы актыўных інтэграцыйных працэсаў, якія адбываюцца ў Еўропе і свеце. «У сучасных умовах, – адзначаюць Т. Кабржыцкая і М. Хмяльніцкі, – актуалізуецца палілог паміж рознымі культурамі, назіраецца ўстойлівая неабходнасць ведання сацыякультурных каштоўнасцей мастацтва, традыцый і свайго, і іншых народаў. Працэсы самапазнання спрыяюць фарміраванню адпаведных супастаўляльна-пазнавальных вектараў успрымання, якія выступаюць у ролі пасрэднікаў у міжкультурнай камунікацыі» [2, с. 5].

Вывучаючы мастацкія творы на аснове іх супастаўляльна-пазнавальнага аналізу, параўнальнае літаратуразнаўства або кампаратывістыка (ад лац. *comparativus* – параўнальны), як ніякая іншая дысцыпліна, прасочвае, з аднаго боку, агульныя трэндны развіцця літаратурных з’яў і рэчаў, а з другога – выяўляе самабытныя, спецыфічныя рысы і характарыстыкі гісторыка-літаратурнага працэсу і яго чыннікаў. Многія сучасныя еўрапейскія вучоныя лічаць літаратурную кампаратывістыку своеасаблівай «метанавукай», якая, па словах украінскага даследчыка Д. Налівайкі, «займае і сінтэзуе розныя галіны літаратуразнаўства на парадыгмальным узроўні» [3, с. 127]. Вядомы прадстаўнік Амерыканскай асацыяцыі параўнальнага літаратуразнаўства Ч. Бернгеймер перакананы, што параўнанне будзе асноўным стрыжнем усіх далейшых літаратуразнаўчых распрацовак [1, с. 145].

У 2016 годзе гуманітарыі Беларусі пачалі працу над выкананнем Дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў «Эканоміка і гуманітарнае развіццё беларускага грамадства», разлічанай на пяць гадоў (2016–2020 гг.). У рамках праграмы намаганнямі супрацоўнікаў аддзела ўзаемасувязей літаратур Інстытута літаратуразнаўства імя Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі выконваецца складаны праект «Беларуска-еўрапейскія літаратурныя ўзаемасувязі і імагалогія: міфы, стэрэатыпы, рэальнасць».

Імагалогія – гэта найноўшы напрамак у сучаснай гуманітарыстыцы і культуры, які базіруецца на даследаванні ўстойлівых стэрэатыпных вобразаў «іншых», «чужых» этнасаў, народаў, культур, краін – іншародных для суб’екта ўспрымання. Маючы міждысцыплінарны характар, яна развіваецца на глебе сінтэзаванага выкарыстання багатага і шматстайнага матэрыялу этналогіі, гісторыі, культуралогіі, фальклору, мовы, літаратуры, мастацтва і іншых крыніц і звернута да выпрацоўкі агульнай стратэгіі рэцэпцыі этнастэрэатыпаў «іншых», «чужых» у прасторы пэўнай нацыянальнай свядомасці.

Літаратура як від мастацтва надзвычай глыбока і ўсебакова адлюстроўвае чалавечыя характары, асаблівасці мовы, паводзін і ўчынкаў герояў, стэрэатыпы будзённай свядомасці, якія сфарміраваліся ў пэўным нацыянальным ці сацыяльным асяроддзі, ярка і паўнакроўна выяўляе прыроду людскіх стасункаў і ўзаемадачынненняў і ў цэлым нацыянальны тып ментальнасці. Вобразы пэўных нацыянальных супольнасцей (імагатыпы) у творах мастацкай літаратуры выступаюць у асабліва ўстойлівай і характарыстычнай якасці. «Іменна літаратуры, – лічыў адзін з вядучых усходнеславянскіх літаратуразнаўцаў-імаголагаў В. Хораў, – па прычыне яе эмацыянальнага ўздзеяння і асаблівасцей мовы выпадае пераважная роля ў замацаванні тых ці іншых форм грамадскай свядомасці і псіхалогіі» [4, с. 156].

У калектыўнай працы акадэмічных даследчыкаў упершыню ў літаратуразнаўстве ажыццяўляецца вывучэнне спецыфікі фарміравання і эвалюцыі вобразаў Іспаніі і іспанцаў, увасобленых у творчасці беларускіх пісьменнікаў.

Выканаўца задання «Вобраз Іспаніі і іспанцаў у беларускай літаратуры» старшы навуковы супрацоўнік А. В. Вальчук зыходзіць з таго, што беларуска-іспанскія культурна-літаратурныя ўзаемасувязі маюць даўнюю гісторыю, а таму існуе неабходнасць раскрыць адметнасць уяўленняў пра паўднёваеўрапейскую краіну і яе жыхароў на айчынных абшарах у розныя эпохі.

Паколькі значную ролю ва ўспрыманні «чужога» адыгрывалі стэрэатыпныя ўяўленні, сфарміраваныя ў іншых нацыянальных асяроддзях, то варта вызначыць ступень іх уздзеяння на працэс крышталізацыі згаданага вобраза ў беларусаў.

Матэрыял такіх твораў, як «Хроніка Быхаўца», трактат «Аб грамадзянскай, або палітычнай свабодзе» А. Волана, «Жыцці святых Старога і Новага Запаветаў» П. Скаргі, «Карціны еўрапейскіх двароў XVII ст.» С. Паца, дзённік Альбрэхта Станіслава Радзівіла і інш., дазволіць прасачыць спецыфіку аўтарскай перцэпцыі чужой краіны і яе этнасу на працягу XVI–XVII стст.

Зварот да «Дыярыуша» Ю. Харкевіча, у якім прысутнічаюць апісанні прыродна-кліматычных умоў, флоры і фаўны, непаўторнасці архітэктурнага стылю не толькі свецкіх, але і культавых збудаванняў, побыту, а таксама культурных традыцый іспанскіх рэгіёнаў, дасць магчымасць вызначыць ступень яго ўплыву на выпрацоўку этнастэрэатыпаў у свядомасці насельніцтва Рэчы Паспалітай XVIII ст. у дачыненні да краіны на Іберыйскай паўвыспе.

Прысутнасць у творчасці А. Міцкевіча матываў, канцэптаў, звязаных з Іспаніяй, дае падставы для асэнсавання адметнасці аўтарскай інтэрпрэтацыі іспанскай тэматыкі, раскрыцця яе ўплыву на станаўленне чытацкага погляду на паўднёваеўрапейскую дзяржаву. Аналіз успамінаў ураджэнцаў беларускіх абшараў, якім у XIX ст. удалося наведаць Іберыйскую паўвыспу (Ф. Булгарын, А. Галынскі), будзе садзейнічаць выяўленню прыкмет трансфармацыі падыходаў да «іншага» ў свядомасці прадстаўнікоў Новага часу.

Паколькі ў 30-я гг. XX ст. фарміраванне ўяўленняў беларусаў пра краіну на поўдні Еўропы і яе народ адбывалася праз прызму палітычных падзей, а менавіта Грамадзянскай вайны 1936–1939 гг., падзеі якой былі адлюстраваны ў творчасці Я. Купалы, В. Таўлая, іншых пісьмennisкаў, то варта асэнсаваць ролю гэтых аўтараў у эвалюцыі поглядаў беларусаў на іспанскі свет у адзначаны перыяд. Разгляд перакладаў дазволіць раскрыць спецыфіку ўспрымання і ўвасаблення адрознай ад беларускай карціны свету айчыннымі аўтарамі.

Асэнсаванне розных аспектаў апазіцыі «свой/чужы» ў кантэксце ўзаемадачыненняў з Іспаніяй паглыбіць разуменне сутнасці менталітэту беларусаў, выявіць адметнасць іх пазіцыянавання сябе ў іншанацыянальным асяроддзі, будзе садзейнічаць пашырэнню і інтэнсіфікацыі кантактаў паміж абедзвюма краінамі на сучасным этапе.

Вывучаючы беларуска-польскія літаратурныя ўзаемасувязі XIX ст. у імагалагічным аспекце, выканаўцы калектыўнага праекта ажыццяўляюць складаны працэс размежавання беларускага і польскага кампанентаў у мастацкіх творах гэтага перыяду з апорай на стэрэатыпы ўзаемаўспрымання прадстаўнікамі этнічных груп былой Рэчы Паспалітай. Так, малодшы навуковы супрацоўнік Н. Л. Бахановіч абгрунтоўвае наватарскую гіпотэзу аб тым, што ў XIX ст. беларускі дыскурс асвятляецца ў літаратуры суседзяў не ў якасці геаграфічнага прыдатку да іх тэрыторыі, а як спецыфічная духоўная прастора, дзе сканцэнтраваны станоўчыя традыцыі многіх пакаленняў. Даследчыца паказвае, што падобная праблематыка не носіць аднабаковы характар: у беларускай нацыянальнай літаратуры прысутнічаюць творы, у якіх прадстаўлены польскі дыскурс. Паколькі заяўленае праблемна-тэматычнае поле ўключае вялікі спектр пытанняў творчых узаемадзеянняў і ўзаемаўплываў, непасрэдных і апасродкаваных кантактаў, феномен літаратуры памежжа, узаемную рэцэпцыю і ўзаемны пераклад, то даследаванне вядзецца з улікам ролі беларускага комплексу ўплываў на польскае мастацтва слова (у прыватнасці, у эстэтычных кірунках пазітывізму і рамантызму), а таксама польскага – на беларускае (увасабленне беларускай ментальнасці моўнымі сродкамі іншага народа і інш.). Праца ажыццяўляецца шляхам адбору ілюстрацыйных мастацкіх тэкстаў для аналізу з мэтай выпрацоўкі крытэрыяў дыферэнцыяцыі айчыннага і польскага дыскурсу ў шматнацыянальным культурным полі. Аналіз ідэйна-мастацкіх структур і сістэмы эстэтычных сродкаў выбраных мастацкіх тэкстаў скіраваны да вобразаў «сябе» і «іншага» ў паэтыцы твораў.

Выяўленне спецыфікі нацыянальнага бачання «саміх сябе» як прадстаўнікоў асобнага этнасу падчас змен на працягу XIX ст., г. зн. у сітуацыі адсутнасці дзяржаўнасці, паглыбіць бачанне сучаснымі беларусамі гісторыі свайго народа. Гэта дазволіць ім атрымаць больш поўнае ўяўленне пра месца сваёй краіны ў еўрапейскай гісторыі і будзе стымуляваць грамадскую су-

польнасць на далейшыя эфектыўныя пошукі шляхоў умацавання сваёй ролі ў навуковай, культурнай і эканамічнай прасторы Еўропы і свету.

У калектыўным даследаванні акадэмічных кампаратывістаў вядзеца вывучэнне прысутнасці ў беларускай літаратуры XX стагоддзя ідэйна-тэматычных і мастацка-вобразных кампанентаў, звязаных з украінскімі нацыянальна-культурнымі рэаліямі. Цікаваць да ўкраінскай тэмы з боку многіх беларускіх пісьменнікаў можна ахарактарызаваць як традыцыйную і знакавую, бо абумоўлена яна не толькі шматвекавым вопытам добрасуседскіх узаемаадносін, але і пэўнымі сацыяльна-культурнымі, а таксама грамадска-гістарычнымі падзеямі. У рамках праекта намаганнямі аднаго з галоўных беларускіх украіністаў, старшага навуковага супрацоўніка Ж. С. Шалодонавай плануецца ажыццявіць выбарку айчыннага мастацкага матэрыялу на прадмет наяўнасці ў ім украінскай тэматыкі, абгрунтаваць прычыны звароту да яе беларускіх аўтараў, абазначыць яго частотнасць, праблемна-тэматычныя прыярытэты, ахарактарызаваць ідэйна-эстэтычныя вартасці твораў і сэнсаўтваральны патэнцыял вобразаў з выхадам да разгорнутых ментальных характарыстык. Як правіла, гэта быў зварот да знакавых у гісторыі і культуры Украіны асоб, сацыяльна-гістарычных фактаў, бытавых з’яў і тапаграфічных элементаў (прыродных і сацыяльна-культурных). Усе яны даносяць да чытача разнастайныя і каларытныя вобразы Украіны, перадаюць асаблівае індывідуальна-аўтарскае ўспрыманне, змяшчаюць ментальную абумоўленасць, магчымую стэрэатыпнасць. У працэсе даследавання плануецца паказаць, якім чынам украінскі дыскурс уплывае на вобразна-тэматычнае поле беларускага прыгожага пісьменства, як ён пашырае абсягі пазнання народаў свету і больш выразна акрэслівае беларускую нацыянальна-культурную прастору.

Адным з раздзелаў гісторыі літаратуры і адначасова важнай сферай кампаратывісцкага дыскурсу з’яўляецца гісторыя рэгіянальных літаратур, што прадстаўлены супольнасцямі, утворанымі ў пэўных прасторавых каардынатах. Усходнеславянская літаратурная супольнасць – беларуская, руская і ўкраінская літаратуры – адна з іх. Унутры гэтай супольнасці існуе адзінства паміж літаратурамі, але выразна заўважныя нацыянальныя адрозненні, якія па-рознаму выяўляюцца ў межах асобнага гісторыка-культурнага кантэксту. На сённяшні час бачыцца асабліва актуальным даследаваць нацыянальныя літаратуры ў агульным для ўсходніх славян сучасным гісторыка-культурным кантэксце – пачатку XXI ст., бо менавіта на гэтым этапе адбываецца закладка і станаўленне новых літаратурных традыцый. Разам з тым станаўленне новых літаратурных традыцый і фарміраванне вобразнай сістэмы літаратуры адбываецца праз асэнсаванне мінулага, сваёй нацыянальнай і іншанацыянальнай гісторыі.

Як вядома, гісторыю ствараюць асобы, а разуменне і мастацкае адлюстраванне іх здзяйсненняў, матывіроўкі пэўных учынкаў, характараў, што паўплывалі на ход гісторыі, ляжаць у аснове асэнсавання гістарычнай мінуўшчыны. Таму надзвычай важнае значэнне з пункту погляду паспяховага выканання калектыўнага даследавання мае раздзел «Вобразы гістарычных асоб ва ўсходнеславянскай прозе пачатку XXI стагоддзя», аўтарам якога з’яўляецца навуковы супрацоўнік Н. В. Якавенка. Ён прадугледжвае параўнальнае вывучэнне мастацкіх вобразаў уласных нацыянальных і чужых (іншанацыянальных) гістарычных асоб у сучасным беларускім, рускім і ўкраінскім эпасе.

Апошнім часам у асяроддзі акадэмічных літаратуразнаўцаў саспела імкненне «ўпісаць» у айчынны навуковы кантэкст практычна не вывучаны пласт літаратуры (і паэзіі, у прыватнасці) на рускай мове, для чаго ў межах калектыўнага праекта ўпершыню ў філалогіі робіцца спроба ахарактарызаваць яе з пункта гледжання прыналежнасці альбо да рускага, альбо да беларускага нацыянальна-культурнага поля. У працы ўпершыню ў навуцы будзе прааналізаваны феномен рускіх і беларускіх этнастэрэатыпаў, выяўленых у творчасці сучасных рускамоўных паэтаў Беларусі. Для гэтага плануецца раскрыць і асэнсаваць спосабы фарміравання і мастацкай рэпрэзентацыі нацыянальнай карціны свету шляхам выяўлення найбольш характэрных, паўтаральных этнічных стэрэатыпаў, а таксама рыс рускага і беларускага менталітэту ў творчасці айчынных паэтаў, якія пішуць на рускай мове. У рамках даследавання рускамоўнай паэзіі Беларусі будзе вызначана ступень яе адчужэння ад «літаратуры метраполіі», а таксама нацыянальна-культурная прыналежнасць творчасці найбольш значных паэтычных асоб у межах беларускай літаратурнай

прасторы. Разуменне асаблівасцей рускага і беларускага этнасаў, якія транслююцца праз літаратуру, можа істотна палегчыць з дапамогай усталявання ўзаемаадносін паміж суб'ектамі гэтых этнічных груп праз успрыманне характа і сілы рускамоўнага паэтычнага слова.

Даследаванне кампаратывістаў таксама прадугледжвае выяўленне канцэптаў «свайго» і «чужога» ў сучаснай беларускай і англійскай паэзіі. Супастаўленне канцэптаў з мэтай раскрыцця філасофска-эстэтычнага напаўнення гэтых паняццяў, тыпалагічных сыходжанняў і разыходжанняў у індывідуальна-аўтарскіх трактоўках – паказальны маркер нацыянальна-культурнай ідэнтычнасці і ўспрымання беларускага і англійскага народаў праз прызму нацыянальнай ментальнасці. У адпаведным раздзеле працы яго выканаўцам малодшым навуковым супрацоўнікам Т. П. Барысюк ставяцца задачы выявіць ідэяна-эстэтычную спецыфіку архетыпаў «свайго» і «чужога» ў сучаснай беларускай і англійскай паэзіі, раскрыць адметны нацыянальны характар беларусаў і англічан на матэрыяле паэзіі, прасачыць асаблівасці ўспрымання аўтарамі «сваіх» і «чужых» прыроды і культуры, акрэсліць спецыфіку вобраза падарожжа як спосабу азнаямлення лірычнага героя са «сваёй» і «чужой» прыродай і культурай, ахарактарызаваць асаблівасці Мінскага і Лонданскага тэкстаў у сучаснай беларускай і англійскай паэзіі і інш.

Імагалагічны аналіз плануецца ажыццявіць на шырокім матэрыяле англа-беларускіх паэтычных перакладаў, што назапашваўся ў Беларусі на працягу XX – пачатку XXI ст. Яго факталагічная база налічвае больш за дзве тысячы тэкстаў (арыгіналы і пераклады), якія належаць васьмідзесяці шасці англамоўным аўтарам і больш, чым дзевяноста беларускім перакладчыкам. У якасці крытэрыю для адбору і класіфікацыі вобразаў выканаўца задання навуковы супрацоўнік І. П. Бязлепкіна плануе ўзяць такую іх характарыстыку, як архетыповасць, паколькі адной з асноўных уласцівасцей літаратурнага архетыпу з'яўляецца яго высокая ступень абагульнення. Архетыповы вобраз прадугледжвае не толькі наяўнасць універсальнага, агульначалавечага значэння, але і шматварыянтнасць яго выражэння, культурны рэлятывізм, адметную нацыянальную афарбоўку, прадиктаваную міфалогіяй і фальклорам кожнага асобнага народа. З аднаго боку, мы маем універсальнасць архетыповага вобраза як спрыяльную ўмову для максімальна адэкватнай перадачы вобразнай канвы арыгінала. З другога боку, нацыянальна замацаваныя характарыстыкі архетыпу, угрунтаваныя ў фальклорныя традыцыі народа, ствараюць тыя самыя межы перакладальнасці зместу, падчас не дазваляючы пераадолець генетычныя адрозненні моўных і культурных сістэм.

Праца прадугледжвае наступныя практычныя задачы – адлюстраваць тыповыя схемы англа-беларускага перакладу мастацкіх вобразаў, якія дазваляць практыкуючым выкладчыкам замежнай мовы і літаратуры фарміраваць адэкватнае ўяўленне пра тое, якім чынам мастацка-вобразныя рэаліі англійскай літаратуры адлюстроўваюцца ў перакладах культуры-рэцыпіента. Не меншае значэнне будзе мець распрацоўка першага навукова-каментарнага «Бібліяграфічнага даведніка англа-беларускіх паэтычных перакладаў», якая ажыццяўляецца паралельна.

У рамках даследавання ў святле найноўшых навуковых канцэпцый упершыню ў літаратуразнаўстве аналізуецца эвалюцыя перакладу класічнай і сучаснай польскай паэзіі на беларускую мову, выяўляюцца этапы развіцця версіфікацыйных прэферэнцый перакладчыкаў у польскіх паэтычных творах, якія маюць беларускамоўныя пераклады, т. зв. факты «іншасці» (инаковости – рус.; otherness – англ.) – супрацьлеглых, супрацьпастаўленых элементаў: *сваё – чужое, гэтае – тое, я – іншае, заходняе – усходняе*, у дадзеным выпадку *польскае – беларускае*, вывучаюцца перакладчыцкія стратэгіі іх асваення. Для гэтага на багатым і шматстайным матэрыяле – у беларускіх перакладах польскай паэзіі ў супастаўленні з арыгіналам – выканаўца задання старшы навуковы супрацоўнік С. Л. Мінкевіч выяўляе ўзоры пераадолення і асваення «іншасці», тыя ўстойлівыя лексічныя адзінкі, якія запатрабавалі ў беларускага перакладчыка дадатковага асэнсавання і паняцціна-вобразнага падбору, у адрозненне ад лагічна-даслоўнага перакладу. Гэта дазволіць устанавіць сыходжанні і адрозненні пэўных анталагічных, аксіялагічных, архетыпных з'яў польска-беларускага дыскурсу, а пры іх супастаўленні дасць магчымасць у цэлым акрэсліць пункты судакранання беларускай і польскай, як суседскай, вітальных пазіцый на гістарычным, літаратурна-навуковым і культуралагічным узроўнях.

Такім чынам, у даследаванні акадэмічных кампаратывістаў «Беларуска-еўрапейскія літаратурныя ўзаемасувязі і імагалогія: міфы, стэрэатыпы, рэальнасць» выяўляюцца дамінантныя характарыстыкі інтэгральнай асновы духоўна-эстэтычнага свету беларускай і еўрапейскіх літаратур – рускай, украінскай, польскай, англійскай, іспанскай і інш. Несумненна, яно будзе садзейнічаць далейшаму развіццю духоўных і сацыякультурных сувязей паміж народамі Беларусі і Еўропы, умацаванню паміж імі даверу і ўзаемаразумення, дружбы і супрацоўніцтва.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. *Neiwspółmierność. Perspektywy nowoczesnej komparatystyki: Antologia / pod red. Tomasza Bilczewskiego.* – Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2010. – 358 s.
2. Кабржыцкая, Т. В. Актуальнасць гісторыка-параўнальнага вывучэння тэксту / Т. В. Кабржыцкая, М. М. Хмяльніцкі // Гісторыя славянскіх літаратур і праблемы іх параўнальнага вывучэння: тэорыя і практыка: вучэб. дапам. / склад. П.І. Навойчык; пад агул. рэд. Т. В. Кабржыцкай і М. М. Хмяльніцкага. – Мінск: БДУ, 2015. – С. 4–6.
3. Налівайка, Д. С. Літаратурная кампаратывістыка ўчора і сёння / Д. С. Налівайка; пер. з укр. Г. Латушка, Р. Латушка // Гісторыя славянскіх літаратур і праблемы іх параўнальнага вывучэння: тэорыя і практыка: вучэб. дапам. / склад. П.І. Навойчык; пад агул. рэд. Т. В. Кабржыцкай і М. М. Хмяльніцкага. – Мінск: БДУ, 2015. – С. 104–127.
4. Хорев, В. А. Польша и поляки глазами русских литераторов: имагологические очерки / В. А. Хорев. – М.: Индрик, 2005. – 231 с.

References

1. *Discrepancy. Perspectives of Modern Comparative Studies: Anthology; edited by Tomasz Bilczewski.* Cracow: Jagiellonian University Press, 2010, pp. 358.
2. Kabrzhitskaya T. V., Khmialnitsky M. M. The Relevance of the Historical and Comparative Study of the Text. History of Slavonic Literature and the Problems of their Comparative Study: Theory and Practice: Textbook, comp. by P. I. Navoichyk; under the ed. of T. V. Kabrzhitskaya and M. M. Khmialnitsky. Minsk: BSU, 2015, pp. 4–6 (in Belarusian).
3. Nalivaika D. S. Comparative Literature Yesterday and Today; transl. from the Ukrainian by G. Latushka, R. Latushka. History of Slavonic Literature and the Problems of their Comparative Study: Theory and Practice: Textbook, comp. by P. I. Navoichyk; under the ed. of T. V. Kabrzhitskaya and M. M. Khmialnitsky. Minsk: BSU, 2015, pp. 104–127 (in Belarusian).
4. Horev V. A. Poland and Poles in the Russian Writers' Eyes: Imagological Essays. – Moscow: Indrik, 2005, 231 p. (in Belarusian).

Информация об авторе

Микulich Николай Владимирович – кандидат филологических наук, доцент, заведующий отделом взаимосвязей литератур. Центр исследований белорусской культуры, языка и литературы, Национальная академия наук Беларуси (ул. Сурганова, 1, корп. 2, 220072, Минск, Республика Беларусь). E-mail: mikmik43@gmail.com

Information about the author

Mikalai U. Mikulich – Ph. D. (Philol.), Associate Professor, Head of the Department of Literature Interrelations, Belarusian Culture, Language and Literature Research Centre, National Academy of Sciences of Belarus (1 Sarganov Str., Bldg 2, Minsk 220072, Belarus). E-mail: mikmik43@gmail.com.